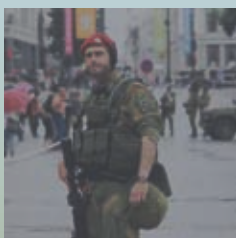
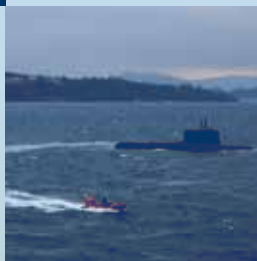
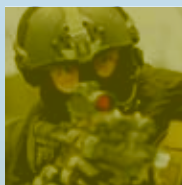
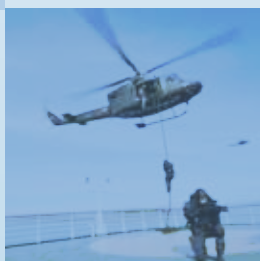




Fakta om
FORSVARET
2012



Fakta om
FORSVARET
2012



FORSVARSDEPARTEMENTET



Forsvarets ingeniørhøgskole





INNHOOLD

Norsk sikkerhets- og forsvarspolitik	7
Sikkerhetspolitiske mål	8
Forsvarspolitiske mål	8
Forsvarets oppgaver	9
Regjeringens fokusområder	9
Internasjonalt samarbeid	10
FN	10
NATO	10
EU	11
Nordisk samarbeid	11
Nasjonalt sivilt-militært samarbeid	11
Struktur og virksomhet	13
Ansvarsfordelingen i Norge	14
Den strategiske ledelsen av Forsvaret	16
Forsvarsdepartementet	16
Etatene	17
Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM)	17
Forsvarsbygg (FB)	17
Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)	17
Forsvaret	17
Forsvarsstaben (FST)	17
Personellpolitikk	18
Internasjonale operasjoner – veteraner	18
Kultur	19
Verneplikten	19
Forsvarsbudsjettet	20
Materiell og investeringer	21
Forsvaret	22
Forsvarets operative hovedkvarter (FOH)	22
Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO)	22
Etterretningstjenesten (E)	22
Forsvarets sanitet (FSAN)	23
Forsvarets høgskole (FHS)	23
Forsvarets informasjonsinfrastruktur (INI)	23
Grader/distinksjoner	24
Den øverste ledelsen av Forsvaret	25
Forsvarsgrenene og Heimevernet	29
Hæren	30
Sjøforsvaret	32
Luftforsvaret	34
Heimevernet	36
Fakta	39
Internasjonale operasjoner	40
Forsvarsrelaterte organisasjoner	40
Adresser	43
Kommunikasjon i Forsvaret	45
Forkortelser	46





NORSK SIKKERHETS- OG FORSVARSPOLITIKK



Sikkerhetspolitiske mål og interesser

Sikkerhetspolitikkenes hovedmål er å ivareta Norges grunnleggende sikkerhetsinteresser og målsettinger. Ivaretagelsen av vår suverenitet, territorielle integritet og politiske handlemot frihet er en grunnleggende sikkerhetsinteresse og kommer særlig til uttrykk gjennom Norges satsing i nordområdene.

Norges viktigste bidrag til å styrke internasjonal og dermed norsk sikkerhet, er gjennom vår aktive deltakelse i FN og NATO.

Forsvaret er et av de mest sentrale virkemidler norske myndigheter har til rådighet for å understøtte følgende overordnede sikkerhetspolitiske mål:

- ▶ Å forebygge krig og fremveksten av ulike trusler mot norsk og kollektiv sikkerhet
- ▶ Å bidra til fred, stabilitet og videre utvikling av en FN-ledet internasjonal rettsorden
- ▶ Å ivareta norsk suverenitet, norske rettigheter, interesser og verdier og beskytte norsk handlemot frihet overfor politisk, militært og annet press
- ▶ Sammen med våre allierte, forsvare Norge og NATO mot anslag og angrep
- ▶ Å sikre samfunnet mot anslag og angrep fra statlige og ikke-statlige aktører



Forsvarspolitiske mål

De forsvarspolitiske målene utgjør det sentrale bindeleddet mellom sikkerhetspolitikken og forsvarspolitikken. De angir hva Forsvaret skal bidra med for å sikre størst mulig oppnåelse av de overordnede sikkerhetspolitiske mål.

De forsvarspolitiske målene er:

- ▶ Alene og sammen med allierte, sikre norsk suverenitet, norske rettigheter, interesser og verdier, samt bevare norsk handlemot frihet mot militært og annet press
- ▶ Gjennom deltakelse i flernasjonale fredsoperasjoner forankret i et klart og utvetydig folkerettslig grunnlag og internasjonalt forsvarssamarbeid, bidra til fred, stabilitet, håndhevelse av internasjonal rett og respekt for menneskerettighetene, samt forebygge bruk av makt fra stater og ikke-statlige aktører mot norsk og internasjonal sikkerhet
- ▶ Sammen med allierte bidra til kollektivt forsvar av Norge og andre allierte i henhold til våre allianseforpliktelser, og til å møte ulike typer anslag og angrep for å sikre norsk og kollektiv sikkerhet
- ▶ Bidra til å ivareta norsk samfunnsikkerhet, redde liv og begrense konsekvenser av ulykker, katastrofer, anslag og angrep fra statlige og ikke-statlige aktører



Forsvarets oppgaver

Forsvaret har et vidt spekter av oppgaver, både i fred, krise, væpnet konflikt og krig. Forsvarets mest sentrale oppgave er å bidra til å forebygge og håndtere sikkerhetsutfordringer mot Norge og norske nærområder. I en globalisert verden må Forsvaret utføre dette arbeidet både hjemme og ute. Det er Forsvarets evne til å løse summen av de dimensjonerende oppgavene som er styrende for sammensetningen og innretningen av forsvarsstrukturen. Forsvarets oppgaveportefølje er tredelt:

- ▶ Nasjonale oppgaver, som i utgangspunktet må kunne løses nasjonalt og uten alliert medvirkning
- ▶ Oppgaver som løses i samarbeid med allierte og eventuelt andre
- ▶ Andre oppgaver, der andre myndigheter har primæransvaret og Forsvaret i utgangspunktet har en støttende rolle



Regjeringens fokusområder

Hovedtrekkene i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik er preget av kontinuitet. Samtidig må den tilpasses endringer i våre internasjonale omgivelser. Særlig på tre områder har det de siste årene vært foretatt justeringer: Nordområdene, deltagelse i operasjoner i utlandet innenfor rammen av FN, samt fortsatt nødvendig tilpasning og modernisering av Forsvaret.

- ▶ **Den økte vektleggingen av nordområdene** understreker at dette er Norges viktigste strategiske satsingsområde. Utfordringene er økende, særlig på områder som utvinning, lagring og transport av petroleum, men også innenfor fiskeriforvaltning og miljøvern. I tillegg skjer det en gradvis endring i det globale sikkerhetspolitiske landskapet, som igjen har innvirkning på behovet for å følge opp våre interesser i nord.
- ▶ Det er lagt økt vekt på **deltagelse i operasjoner i utlandet** innenfor rammen av FN. I dag er deltakelsen i NATOs operasjon i Afghanistan Norges tyngste og viktigste. Deltakelse i internasjonale operasjoner skal ha forankring i FN-paktens prinsipper for å sikre den nødvendige legalitet og legitimitet når militærmakt brukes. Dette gir Forsvarets innsatsstyrker både folkerettslig og moralsk legitimitet og bidrar til å styrke det flernasjonale sikkerhetssamarbeidet og den internasjonale rettsorden. I tråd med denne prioriteringen er NATO fortsatt den sentrale pilaren i vår kollektive forsvarsinnsats, og norske myndigheter bruker organisasjonen aktivt til å utvikle transatlantisk dialog, partnerskap, fredsbevaring, nedrustning, rustningskontroll og konflikthforebygging. NATO-traktatens artikkel 5 representerer den grunnleggende sikkerhetsgarantien for Norge.
- ▶ **Forsvarets videre utvikling** er avgjørende for at vi skal nå de mål som er satt i forhold til punktene over. Forsvaret er et sentralt virkemiddel for å fremme norske verdier og interesser, hjemme som ute. Dette krever moderne og fleksible innsatsstyrker som alene eller sammen med andre kan bidra til å fremme norske interesser i fred, krise, væpnet konflikt og krig. Å knytte Forsvarets innsats tett opp til andre politiske virkemidler er særlig viktig, både for å ivareta det sivil-militære samarbeidet som følger av det norske totalforsvarskonseptet, og for å løse de utfordringer norske styrker daglig møter i operasjoner ute.

Internasjonalt samarbeid

FN

FN spiller en nøkkelrolle og er et fastpunkt for norsk sikkerhetspolitikk. FN-pakten og folkeretten er viktigere enn noen gang for å kunne koordinere og løse de fleste av de sikkerhetsutfordringer verdenssamfunnet står overfor. Det er et mål å bygge opp en verdensorden med FN som en sentral aktør, noe som vil bidra til å sikre en fredeligere og mer stabil global utvikling. Dette er en orden som bygger på folkeretten, hvor maktbruk er regulert. Vektleggingen av folkerett og menneskerettigheter er et tydelig uttrykk for internasjonal solidaritet, men gjenspeiler også Norges egen interesse av å ha klare internasjonale regler for blant annet bruk av militærmakt eller andre pressmidler. Norge er derfor opptatt av at disse reglene etterleves internasjonalt, og at de praktiseres strengt internt på norsk side. FN har ikke selv ressurser til å gjennomføre alle de fredsoperasjoner som har vist seg nødvendige for å fremme internasjonal fred og sikkerhet. FN har derfor i mange tilfeller gitt mandat til operasjoner som gjennomføres av et mindre antall medlemsland, eller regionale organisasjoner som NATO, EU og Den afrikanske union (AU). NATOs innsats i Afghanistan, Libya og på Balkan, AUs innsats i Darfur og Somalia, og EUs innsats i Kongo og Tsjad er alle eksempler på dette. Gjennom denne ansvarsdelingen kan de regionale organisasjonene avlaste FN, og derved styrke FNs effektivitet og troverdighet. Et mandat fra FN gir slike operasjoner den folkerettslige forankring og legalitet som er nødvendig.

NATO

NATO-alliansen er en allianse mellom 28 nordamerikanske og europeiske land dedikert til oppfyllelse av målsettingene i Atlanterhavspakten, signert 4. april 1949. Innenfor den overordnede rammen av FN, utgjør NATO hjørnesteinen i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. Alliansen er det fremste uttrykk for det transatlantiske sikkerhets-samarbeid, som har vært en grunnstein i det transatlantiske sikkerhetssystem de siste 60 år. Frankrikes fulle gjeninntreden i NATOs militære struktur våren 2009 var viktig, både politisk og militært. De endrede sikkerhetsutfordringene etter 1990 har bidratt til å dreie NATOs fokus mot å kunne forebygge og håndtere fremveksten av konflikter utenfor alliansens territorium og mot globale trusler. NATOs grunnleggende funksjon er imidlertid fortsatt knyttet til det kollektive forsvaret av medlemslandene og den gjensidige sikkerhetsgaranti, der et angrep mot én er å betrakte som et angrep mot alle. NATO vedtok på toppmøtet i Lisboa i november 2010 et nytt strategisk konsept som skal bidra til å opprettholde organisasjonen som en troverdig aktør i fremtiden. Som følge av blant annet det norske nærområdeinitiativet, vil NATO øke sitt fokus på det som er alliansens viktigste oppgave, nemlig artikkel 5 og ivaretagelsen av medlemmenes sikkerhet. Det betyr at NATO forbedrer sin evne til å håndtere sikkerhetsutfordringer i nærområdene og styrker profilen i medlemslandene, men uten at evnen til å gjennomføre operasjoner i andre deler av verden svekkes. I 2011 startet ansvarsoverføring til afghanske myndigheter, utvikling av nye kapasiteter som missilforsvar og nærmere samarbeid med Russland.

I 2011 hadde NATO pågående operasjoner i Afghanistan (International Security Assistance Force – ISAF), Libya (Operation Unifield Protector, avsluttet 31. oktober), Kosovo (Kosovo Force – KFOR), Irak (NATO Training Mission Iraq – NTM I) og en anti-pirat operasjon (Operation Ocean Shield) utenfor Somalia. Alle disse operasjonene er basert på mandat fra FNs sikkerhetsråd eller en invitasjon fra den berørte stats myndigheter. I tillegg har NATO en overvåkingsoperasjon i Middelhavet (Operation Active Endeavour – OAE) med hjemmel i Atlanterhavspaktens artikkel 5. Alliansen støtter også AU og operasjonen som gjennomføres i Darfur i Sudan.

Nasjonalt sivil-militært samarbeid

EU

EU har klare ambisjoner om å styrke sin felles sikkerhets- og forsvarspolitik (Common Security and Defence Policy – CSDP). I tillegg viser EU økt vilje og evne til å utvikle forsvarskapasiteter og utføre sivile og militære krisehåndteringsoperasjoner. Norge har, innenfor rammene av vårt ikke-medlemskap, interesse av å knytte oss tett opp til EU på det utenriks- og sikkerhetspolitiske området. Samtidig er Norges formelle innflytelse overfor EU begrenset til de deltakerrettigheter vi har. Som ikke-medlem er Norge et av de landene som bidrar mest til EUs sivile og militære krisehåndteringsoperasjoner. Norge har meldt inn militært og sivilt personell til EUs styrkeregistre, og vi deltar i EUs sivile operasjoner i Kosovo og i Afghanistan. Som ikke-medlem har Norge også et unikt samarbeid med det Europeiske Forsvarsbyrået (EDA). Gjennom en egen samarbeidsavtale har Norge adgang til å delta i forsvarsbyråets programmer og prosjekter. Norsk deltakelse er betydelig innen forskning og teknologiutvikling. Norge deltar også i byråets arbeid for å øke samarbeid, åpenhet og konkurranse om forsvarsanskaffelser og harmonisering av forsvarsindustriens rammebetingelser.

Nordisk samarbeid

Det nordiske forsvarssamarbeidet, NORDEFECO, er omfattende og fungerer godt, til tross for ulik forankring i EU og NATO. Det er et stort sammenfall i sikkerhetspolitiske vurderinger og interesser blant de nordiske land. Sammen kan de nordiske land yte større bidrag til freds- og stabiliseringsoperasjoner enn det hvert land klarer alene. Samtlige nordiske land deltar i internasjonale operasjoner innenfor rammen av EU, NATO og FN. I 2008 og 2011 samarbeidet Norge, Sverige og Finland i en nordisk stridsgruppe, sammen med Irland og Estland. Innenfor kapabilitetssamarbeidet er det identifisert potensial for forsterket samarbeid om styrkeproduksjon, logistikk og materiellanskaffelser. Et slikt videreutviklet samarbeid vil kunne gi store fordeler og besparelser. Det nordiske forsvarssamarbeidet har den senere tid blitt en stadig viktigere del av de nordiske landenes forsvarspolitik. Norge hadde formannskapet i NORDEFECO i 2010 og har hatt som målsetting å videreutvikle samarbeidet om både deltakelse i operasjoner og om kapabilitetsutvikling.

Forsvarets oppgaver er i den tradisjonelle oppfatning av sikkerhetspolitikens formål, knyttet til forsvar av statsmakten og dens grunnleggende interesser – statssikkerhet. Statssikkerhet er et grunnleggende sikkerhetsbehov som, når staten stilles overfor en alvorlig trussel, kan legitimere innsats av mange eller alle dens tilgjengelige ressurser. Nye sikkerhetsutfordringer, som for eksempel internasjonal terrorisme og spredning av masseødeleggelsesvåpen, har ført til økt vekt på samfunnssikkerhet. I tillegg har en rekke risikofaktorer, som faren for smittsomme sykdommer, naturkatastrofer og store ulykker, fått økt betydning i sikkerhets- og beredskapsarbeidet nasjonalt. Et hovedprinsipp i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap er at den myndighet som har ansvar for en sektor til daglig, også har ansvar for beredskapsplanlegging og eventuell iverksettelse av beredskapstiltak i en krisituasjon. Det er politiet og øvrige sivile myndigheter som skal ivareta samfunnssikkerheten i situasjoner hvor statssikkerheten ikke er truet.

Forsvaret skal, med grunnlag i gjeldende lover og forskrifter og innenfor rammen av tilgjengelige ressurser og kompetanse, bidra til samfunnssikkerhet. Forsvaret bidrar til samfunnssikkerhet, blant annet gjennom støtte til sivile myndigheters håndtering av flom, skogbrann og alvorlige ulykker. Totalforsvarskonseptet omfatter både sivil støtte til Forsvaret og Forsvarets støtte til det sivile samfunn ved kriser. Forsvarets bistand ved kriser i fred vil normalt utgjøre et supplement til de sivile myndigheter, når disse ikke klarer å håndtere krisen på egenhånd. Sivil støtte til Forsvaret i krise og krig er fortsatt et grunnleggende prinsipp innen totalforsvaret. Forsvaret støttet politiet med betydelige kapasiteter etter terrorhandlingene 22.juli 2011. Omfattende og pliktmessig sivil støtte til Forsvaret i alvorlige krisesituasjoner vil kreve at beredskapslovgivningen anvendes.



STRUKTUR OG VIRKSOMHET



Ansvarsfordelingen i Norge

Det er regjeringen som har det øverste utøvende ansvar både for den militære og sivile forberedelse i fredstid, og for ledelsen av totalforsvaret i kriser og krig.

I saker av viktig utenriks- og sikkerhetspolitisk karakter, konsulteres Stortingets organer før endelige beslutninger tas. Grunnlovens § 25 fastslår samtidig om de væpnede styrker ("Rigets Land- og Sømagt") at "den maa ikke forøges eller forminskes uden Storthingets Samtykke." Utenriks- og forsvarskomiteen behandler saker om det militære forsvar og den sivile beredskap. Forsvarsministeren leder Forsvarsdepartementet og er konstitusjonelt og parlamentarisk ansvarlig for Forsvarets virksomhet. Alle saker som ikke behandles i statsråd, avgjøres av forsvarsministeren eller av embetsverket på dennes vegne. Såkalte militære kommandosaker, det vil si saker som gjelder mobiliseringsplaner og forsvarsplaner, behandles utenom statsråd. Forsvarsministeren foredrar slike saker for Kongen med bare statsministeren og utenriksministeren til stede. Ordningen praktiseres svært sjelden.

Det er Justisdepartementet som i fredstid har ansvaret for å samordne den sivile beredskapsplanleggingen. Samtidig har alle departementer beredskapsansvar innen sine fagfelt.

Forsvarsministeren leder Forsvarsdepartementet og er konstitusjonelt og parlamentarisk ansvarlig for Forsvarets virksomhet.





Den strategiske ledelsen av Forsvaret

Forsvarsdepartementet

Departementet er inndelt i fire avdelinger og har i overkant av 300 ansatte. Det er både sivile og militære på alle nivåer i departementet.

Avdeling for personell og fellestjenester

håndterer administrative oppgaver og utviklingsoppgaver. En del av oppgavene er internt rettet, mens andre, som for eksempel personalpolitikk og juridiske tjenester, også omfatter ansvar for sektoren som helhet.

Avdeling for sikkerhetspolitikk har ansvaret for håndteringen av sikkerhetspolitiske spørsmål samt for departementets internasjonale virksomhet, beredskapsplanlegging, totalforsvaret, krisehåndtering, operasjoner, internasjonal og militær rett og relasjoner på det sikkerhetspolitiske området.

Avdeling for økonomi og styring har hovedansvaret for planlegging og utvikling av virksomhet, organisasjon og struktur innenfor den enkelte langtidsplanperiode. Videre skal avdelingen drive overordnet styring og kontroll av virksomheten i Forsvaret.

Avdeling for forsvarspolitik og langtidsplanlegging har ansvar for strategisk analyse, overordnet langsiktig policyutvikling og planlegging for forsvarssektoren, inkludert flernasjonalt samarbeid innenfor fagfeltet. Avdelingen ivaretar også ansvaret for Forsvarets investeringer frem til det tidspunkt beslutning om investering fattes.

Internrevisjonsheten skal bidra til at Forsvaret når sine mål, gjennom å gi ledelsen støtte i Forsvarsdepartementets styring og kontroll med underlagte ledd.

Kommunikasjonsheten har ansvar for kommunikasjon i Forsvarsdepartementet og Forsvarsstaben, og faglig styring og koordinering av kommunikasjonsarbeidet i Forsvaret. Enheten er organisert som eget stabselement under departementsråden.

Departementsrådets stab tilrettelegger, kvalitetssikrer, koordinerer og prioriterer – på vegne av departementsråden – saker som forelegges politisk ledelse. Enheten har bl.a. ansvar for at

fremsendte saker prosesseres på en god måte til ledelsen i tide. Staben støtter også departementsrådene. Enheten er administrativt underlagt departementsråden.

Lederstøtte har blant annet ansvaret for å koordinere statsrådets og statssekretærens reiser og besøk i inn- og utland. Enheten ivaretar militærassistentfunksjonen for statsråden, samt forværelsefunksjonen for statsråden og øvrige politisk ledelse, departementsråden og materielldirektøren. Enheten er underlagt departementsråden.

Den strategiske ledelsen av Forsvaret inkluderer Forsvarsdepartementet (FD), forsvarssjefen og hans/hennes strategiske funksjoner i FD, samlokalisert med Forsvarsstaben (FST). FD er en politisk/administrativ institusjon. Det vil si at FD både er en del av det politiske styringsapparatet og en del av forvaltningssystemet.

Statsråden er medlem av regjeringen og departementets øverste leder. **Statssekretæren** er direkte underlagt statsråden. **Departementsråden** er departementets høyeste embetsmann og departementets administrative leder. Han er også rådgiver for statsråden og ansvarlig for underliggende virksomhet og tilrettelegging for sektoren. Departementsråden bistås av **assisterende departementsråd**, som også er stedfortreder for ham/henne. Assisterende departementsråd ivaretar i tillegg oppgaven som materielldirektør.

Forsvarssjefen utøver sin rolle som forsvarsministerens øverste militære rådgiver, og forsvarssjefens strategiske funksjoner er integrert i departementet. Den militære kommandomyndighet er delegert til militære sjefer. Forsvarssjefen er landets øverste militære embetsmann. Han er regjeringens og forsvarsministerens rådgiver i militære spørsmål og fører alminnelig kommando over Norges forsvar. I krig fortsetter forsvarssjefen å være regjeringens nærmeste militære rådgiver, mens den operative kommandomyndigheten over de militære styrkene, med unntak av Heimevernet, er forutsatt overført til NATOs integrerte kommandostruktur. Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) leder fellesoperasjoner og koordinerer territorielle styrker som beholdes under nasjonal kommando i krise og krig. Hovedkvarteret har også ansvaret for norske styrker i utlandet.

Etatene

Forsvaret

Forsvarsstaben (FST)

FST er samlokalisert med FD og FSJ på Akershus festning og støtter FSJ i hans ledelse av Forsvaret. På vegne av FSJ ivaretar FST ansvaret for å gjennomføre oppdrag og påse at planer, budsjett, og beslutninger fattet av Forsvarsdepartementet og FSJ blir iverksatt og gjennomført. FST skal således bidra til å styrke FSJs evne til helhetlig prioritering, styring og oppfølging av virksomheten i gjennomføringsperspektivet. FST ivaretar også sentrale støttefunksjoner som blant annet overordnet personellforvaltning. De største avdelingene beskrives på de følgende sidene. Disse skal gjennomføre sin virksomhet innenfor gitte rammer og krav og er ansvarlige for resultater og måloppnåelse innenfor sine respektive områder.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM)

Nasjonal sikkerhetsmyndighet er et direktorat administrativt underlagt Forsvarsdepartementet, og er på vegne av Justisdepartementet og Forsvarsdepartementet det utøvende organ for forebyggende sikkerhet i henholdsvis sivil og militær sektor. NSM skal bidra til å sikre vitale objekter og informasjon mot sikkerhetstruende virksomhet, det vil si spionasje, sabotasje eller terrorhandlinger.

Forsvarsbygg (FB)

Forsvarsbygg er et ordinært forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet.

Primæroppgavene er planlegging, utbygging, utleie, rådgivning, kulturminnevern og salg av Forsvarets eiendommer. Forsvarsbygg forvalter ca. 1,4 millioner dekar grunneiendommer og leier ut ca. 4 millioner kvadratmeter bygningsmasse.

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)

Forsvarets forskningsinstitutt er en sivil forskningsinstitusjon organisert som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter, direkte underlagt Forsvarsdepartementet. FFI er Forsvarets sentrale forskningsinstitusjon og har til formål å drive forskning og utvikling for Forsvarets behov. Videre er FFI rådgiver for Forsvarets ledelse. Spesielt skal instituttet se på trekk ved den vitenskapelige og teknologiske utviklingen som kan påvirke forutsetningene for forsvarsplanleggingen.



Personellpolitikk

Et overordnet mål i personellpolitikken er å ha høyt motiverte medarbeidere med nødvendig dybde og bredde i kompetansen til å løse Forsvarets oppgaver. Forsvaret skal være en attraktiv arbeidsplass, hvor de ansatte gis gode utviklingsmuligheter. Rekruttering, kompetanse, karriere- og lederutvikling, lønn, familie og HMS-arbeid har prioritet. Forsvarets personellpolitikk skal ivareta behovet for riktig kompetanse til rett sted og tid, og hvor alle samles om en kultur som er inkluderende og stimulerer til mangfold. Personellstrukturen er under endring i retning av flere vervede soldater og videreutvikling av avdelingsbefalskorpset. Tilrettelegging for horisontale karriereveier for vervede og befal videreutvikles og mer kontinuitet skal etterstrebes. Sivile utgjør ca. 1/3 av de i ansatte i Forsvaret, og gir organisasjonen et nødvendig kompetansemangfold. Sivilt ansatte dekker i hovedsak funksjoner innen spesifikke fagområder og drift av base- og støttestrukturen. Sivilt personell er stabil arbeidskraft og en viktig ressurs for Forsvaret.

Internasjonale operasjoner – veteraner

Deltakelse i utlandsoperasjoner er en viktig og integrert del av norsk sikkerhets- og forsvarspolitik, og stadig flere av Forsvarets medarbeidere vil i fremtiden ha gjennomført tjeneste i utlandet. Siden 1947 har flere enn 120 000 norske kvinner og menn deltatt i over 40 internasjonale fredsoperasjoner. Det påhviler samfunnet og Forsvaret et stort ansvar for å ivareta personellet som sendes ut i krevende oppdrag i land preget av krig og konflikt.

Som en del av satsingen på veteraner kjøpte Forsvaret i 2008 det tidligere hjemmet for krigsinvalid på Bæreia ved Kongsvinger. Senteret har fått navnet Forsvarets veteransenter (FVS) og har vært i full drift som et velferds- og rekreasjonssenter siden 1. august 2009. FVS Bæreia er et tilbud til veteraner og deres pårørende.

Personellet har en lovfestet rett til ett års oppfølging fra Forsvarets side etter endt tjeneste, og erstatnings-

vernet er styrket. Det er også innført en særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner.

Regjeringen la 2. mai 2011 frem "I tjeneste for Norge" Regjeringens handlingsplan for ivaretagelse av personell før, under og etter utenlandstjeneste, for å følge opp satsingsområdene i St. meld. nr. 34 (2008–2009) "Fra verneplikt til veteran".

Målet med handlingsplanen er å styrke samfunnets anerkjennelse og ivaretagelse av Forsvarets veteraner, og øvrige personell som planen omhandler. Av planens 126 tiltak er over 80 direkte relatert til Forsvarets veteraner. Planen fokuser på forebyggende tiltak, kompetansebygging, samarbeid på tvers av sektorer, forskning og utvikling og tiltak som skal bidra til å øke anerkjennelsen av våre veteraner. Samfunnets støtte til veteraner som trenger oppfølging, skal oppleves som helhetlig, koordinert og mest mulig sømløs.

For å få et felles kontaktpunkt mot alle veteraner, ble Forsvarets veteranadministrasjon (FVA) etablert i 2006. FVAs målgruppe var personell som har avsluttet en tids- og stedsavgrenset skarp operasjon innenlands eller utenlands. FVA var forsvarssjefens rådgivende organ i alle spørsmål som angår veteran saker. FVA har nå inngått som del i prosjektet Forsvarets veteran tjeneste (FVT), som med hjemmel i handlingsplanens tiltak 55 skal evaluere de delene av forsvarets virksomhet som har veteranrelaterte oppgaver. Målet er å etablere et effektivt apparat der veteraner som trenger hjelp skal kunne henvende seg til ett punkt, ha én dør inn til hjelpeapparatet.

Veteran- og arbeidstakerorganisasjonene spiller en viktig rolle i arbeidet for å bedre ivaretagelsen av personellet og veteranene. Den økonomiske støtten fra Forsvarsdepartementet til Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner (NVIO) er økt til 8,6 millioner kroner for 2011. Veteranforbundet Skadde i Internasjonale Operasjoner (SIOPS) og Norske Reserveoffiserers Forbund mottar også støtte fra Forsvarsdepartementet i 2012. Forsvarets veteran tjeneste tildeler også støtte til organisasjoner som driver virksomhet rettet mot veteraner.

Kultur

Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon (FAKT) er en organisasjon som består av Forsvarets kommandantskap, Forsvarets museer, Forsvarets musikk og Forsvarets veteransenter. FAKT omfatter åtte kommandantskap, Forsvarets syv museer og Forsvarets fem musikkorps. FAKT har som formål å styrke kulturvirksomheten i Forsvaret og være en plattform for dialog, både internt i Forsvaret og mellom Forsvaret og det sivile samfunnet. Forsvarets kulturvirksomhet tilbyr et bredt spekter av kulturaktiviteter over hele landet.

Forsvarets musikk er Norges største direkte statseide kulturinstitusjon, med 153 profesjonelle musikere. Forsvarets museumsvirksomhet forvalter betydelige militærkulturelle verdier. Forsvarets kommandantskap er et viktig bindeledd mellom Forsvaret og det sivile samfunnet. FAKT forvalter store kulturinstitusjoner som er viktige ressurser både for Forsvaret og for samfunnet for øvrig, både i forhold til militær tradisjonsbevaring, seremonier og kulturtilbud til befolkningen.



Verneplikten

Vernepliktsloven sier at alle norske mannlige statsborgere som blir kjent tjenestedyktige, er vernepliktige. Verneplikten varer fra det året man fyller 19 år frem til utgangen av det året man fyller 44. Det er Forsvarets behov som er styrende for antallet vernepliktige mannskaper som skal gjennomføre førstegangstjeneste. Forsvarets mål er at det er de best kvalifiserte og mest motiverte som skal avtjene førstegangstjeneste. Pliktig sesjon for kvinner har medført at antallet sesjonspliktige øker til ca. 60 000 pr. år. Innføringen av ny todelt sesjonsordning er nå fullført. Som et resultat av del 1, velger Forsvaret ut ca. 25 000 som skal kalles inn til del 2 og oppmøte på et sesjonsenter. Målsettingen er å øke antall kvinner inne til førstegangstjeneste og grunnleggende befalsutdanning til 25 % innen 2015.

Forsvaret vil rekruttere best egnet personell til kontrakter som vervede, og til befalsyrket som henholdsvis avdelingsbefal og yrkesbefal. Vernepliktsverket har på vegne av forsvarssjefen ansvaret for felles vernepliktsforvaltning for Forsvaret. Oppgavene innebærer blant annet sesjon, fordeling og innkalling til førstegangstjeneste. Vernepliktsverket er også rulleførende enhet for alt militært personell i Forsvaret og har et overordnet koordineringsansvar i forhold til all rekruttering i Forsvaret.

Forsvarsbudsjettet

Det vedtatte forsvarsbudsjettet for 2012 følger opp Soria Moria-erklæringen og de sikkerhets- og forsvarspolitiske satsingsområdene den fastlegger. Særlig gjelder dette prioriteringen av nordområdene som regjeringens viktigste satsingsområde, og internasjonal fredsbygging og konflikthåndtering innenfor rammen av en FN-ledet verdensorden, primært i FN- og NATO-regi. Tabellen viser forsvarsrammen for 2012.

VEDTATT BUDSJETT FOR 2012

Total forsvarsramme	40 526 060
Drift	30 440 085
EBA-investeringer	1 993 651
Materiellinvesteringer	8 092 324
Totale investeringer	10 085 975

Tall i tusen kroner

Vedtatt budsjett for forsvarssektoren 2000-2012



Materiell og investeringer

Regjeringen vektlegger også i 2012 gjennomføringen av betydelige investeringer for å videreføre moderniseringen av Forsvaret. Det totale investeringsbudsjettet er på 10 086 millioner kroner og fordeler seg med 8 092 millioner kroner til materiellinvesteringer, og 1 994 millioner kroner til nasjonal- og fellesfinansierte investeringer i eiendom, bygg, anlegg og materiell. Hoveddelen av investeringsmidlene vil benyttes til å videreføre prosjekter der leveransene allerede er påbegynt.

Innenfor landsystemer vil de største utbetalingene i 2012 bli foretatt i forbindelse med anskaffelse av landbasert, indirekte ildstøtte (nytt artilleri), som er et samarbeidsprosjekt med Sverige. Videre vil det fortsatt være aktivitet knyttet til å forbedre sikkerheten for personell i operasjoner i utlandet, blant annet gjennom anskaffelse av ytterligere pansrede patruljekjøretøy og våpenstasjoner (Remote Weapon Station). Ut over dette vil det investeres for å øke landstyrkenes evne til å operere under ulike forhold.

For sjøsystemer vil Forsvaret i 2012 fokusere på å motta nytt materiell, herunder fartøy av Skjold-klassen og nye helikoptre til Kystvakten og fregattene. Betydelige utbetalinger vil gå til nye sjømålsmissiler og lettvektstorpedoer. Med de nye fartøyene og oppgraderingen av mineryddere og ubåter har Norge en av Europas mest moderne mariner. Anskaffelsen av Barentshav-klasse ytre kystvaktfartøyer er fullført.

Innenfor programområdets luftsystemer vil oppgraderingen av F-16 kampfly og P-3 Orion maritime patruljefly dominere i 2012. Sommeren 2011 vedtok Stortinget å anskaffe inntil fire F-35 treningsfly med leveranse fra 2016. Regjeringen tar sikte på å legge frem helheten i anskaffelsesprogrammet, herunder antall fly, lokalisering av flyene, industriutviklingsprosjekter, plan for inndekning av utgifter og fullmakt for kontraktsforhandlinger for Stortinget i vårsesjonen 2012.

Programområdet nettverksbasert forsvar vil i 2012 omfatte en rekke investeringer innenfor informasjonsinfrastrukturen, blant annet sikker tilgang til satellittkapasitet for kommunikasjon for Forsvaret som gjennomføres i samarbeid med Spania.

Innenfor programområdet logistikkssystemer er det i 2012 planlagt vesentlige utbetalinger knyttet til anskaffelsen av nytt logistikk- og støttefartøy. Aktiviteter vil også omfatte anskaffelse av etableringsmateriell og sanitetsutstyr, hovedsakelig til operasjoner i utlandet. Det vil fortsatt være aktivitet knyttet til anskaffelse av vann- og drivstoffdistribusjonsmateriell, samt flysikkerhetsmateriell til de flyplasser som Forsvaret har operatøransvar for. I tillegg fortsetter oppgraderingen av ABC søke- og påvisningspanservognene for å bedre vognenes kapasitet og beskyttelse.

Innenfor området spesialstyrker og soldatsystemer utgjør anskaffelse av håndvåpen, bekledning og utrustning de største investeringene.

Bevilgningen til eiendom, bygg og anlegg brukes i 2012 primært til å gjennomføre prosjekter knyttet til realiseringen av strukturen i langtidsplanen som ble vedtatt av Stortinget i 2008. Som følge av regjeringens omfattende nordområdesatsing vil det bli gjennomført store investeringer i EBA i Indre Troms til støtte for Hærens virksomhet. Videre vil bevilgningen i 2012 bli benyttet til tiltak for å oppgradere og fornye eksisterende EBA og infrastruktur, slik at disse ivaretar nye og endrede krav i lover og forskrifter, og en rekke EBA-prosjekter som er påkrevd i forbindelse med anskaffelse av nytt materiell.



Forsvarets operative hovedkvarter (FOH)

FOH ble etablert på Reitan utenfor Bodø i 2009. FOH overvåker kontinuerlig situasjonen innenfor norske interesseområder på land, til havs og i luften. Sjef FOH har operativ kontroll over Norges territorialforsvar og ansvar for å planlegge og å lede Forsvarets operasjoner i fred, krise og krig. All operativ virksomhet og større øvelser styres fra FOH. Dette innebærer at hovedkvarteret har ansvaret for pågående daglige operasjoner med norske styrker både i og utenfor Norge, inkludert nasjonal kontroll over styrker avgitt til multinasjonale styrker i internasjonale operasjoner. Dette innebærer også at FOH planlegger og leder de største militære øvelsene i Norge, og tilrettelegger for alliert og annen utenlandsk trening i landet.



Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO)

Hovedoppgavene til FLO er å ivareta eierskapsforvaltningen av Forsvarets materiell, ivareta logistikkberedskap og forvalte logistikkprosessene. FLO frem-skaffer materiellkapasiteter ved å gjennomføre investeringsprosjekter og driftsanskaffelser. Videre leverer FLO gjennomgående forsynings- og lager-tjenester, vedlikehold fra tunge verksteder og rådgivningstjenester til resten av Forsvaret. FLO støtter også Forsvaret med utdanning, daglig drift og klargjøring til operasjoner i og utenfor Norge. FLO er organisert i sju divisjoner: Landkapasiteter, Maritime kapasiteter, Luftkapasiteter, IKT-kapasiteter, Felleskapasiteter, Vedlikehold og Forsyning. I tillegg til FLO Stab, støttes sjef FLO av en dedikert investeringsstab. Ledelsen i FLO holder til i Oslo.



Etterretningstjenesten (E-tjenesten)

E-tjenesten fremskaffer informasjon om forhold utenfor Norges grenser. Tjenesten innhenter, bearbejder og analyserer informasjon som angår norske interesser, sett i forhold til fremmede stater, organisasjoner og individer. Hensikten med etterretningsvirksomhet er blant annet å bidra til norske politiske og militære myndigheters beslutningsgrunnlag i saker som gjelder utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik. Lov om etterretningstjenesten fra 1998, og Instruks om Etterretnings-tjenesten fra 2001, utgjør det formelle grunnlag for tjenestens etterretningsmessige aktivitet. Instruksjonen presiserer at tjenesten skal være under norsk kontroll.



Forsvarets sanitet (FSAN)

FSAN er den sentrale sanitetsorganisasjonen i Forsvaret. FSAN er Forsvarets viktigste bidrag til å utvikle og vedlikeholde en fullverdig nasjonal militær sanitets-tjeneste i fred, krise og krig – nasjonalt og internasjonalt. FSAN bidrar til, og styrer, videreutviklingen av sanitets- og veterinærtjenestene i Forsvaret og styrkeproduserer sanitetselementer til operasjoner i og utenfor Norge. FSAN bidrar aktivt til utviklingen av det militærmedisinske fagområdet innenfor områdene organisasjon, materiell, personell og prosedyrer, både i NATO og i totalforsvarssammenheng. FSAN driver forskning innenfor blant annet traumatologi, flymedisin, sjøfartsmedisin og katastrofepsykiatri. FSAN har hovedsete på Sessvollmoen utenfor Oslo.



Forsvarets høgskole (FHS)

FHS har det overordnede faglige ansvaret for akkreditert profesjonsrettet utdanning i Forsvaret og tilbyr utdanning på de høyeste militære utdanningsnivåene. Dette inkluderer sjefs- og informasjonskurs for nøkkelpersonell i militær og sivil sektor og videregående offisersutdanning gjennom stabs- og masterstudiene ved Forsvarets stabsskole (FSTS). I tillegg utvikler og gjennomfører FHS også kurs og videreutdanning for sivilt ansatte og vernepliktige. FHS har hovedsete på Akershus festning og består av følgende avdelinger:

- ▶ FHS/Sjefskurs
- ▶ Forsvarets stabsskole(FSTS)
- ▶ Institutt for forsvarsstudier(IFS)
- ▶ Forsvarets kompetanse- og utdanningssenter(FOKUS)
- ▶ Norges idrettshøgskole / Forsvarets institutt(NIH/F)
- ▶ Forsvarets kontor for Avansert Distribuert Læring(ADL)
- ▶ Norwegian Defence University College(Nodefic)



Forsvarets informasjonsinfrastruktur (INI)

INI ivaretar en helhetlig ledelse og styring av Forsvarets samlede INI-ressurser og satsingen mot et nettverksbasert forsvar (NbF). INI styrkeproduserer også operative enheter innen informasjonsinfrastruktur og nettverkskapasiteter. INI er overordnet ansvarlig for informasjonsstyring og kunnskapsledelse, samt informasjonsoperasjoner i Forsvaret. Forsvarets kompetansesenter for kommando-, kontroll- og informasjonssystemer (FK KKIS), Norwegian Battlelab and Experimentation (NOBLE) og Forsvarets arkivadministrasjon (FAA) er alle underlagt INI. Sjef INI med tilhørende stabsfunksjoner er lokalisert på Jørstadmoen ved Lillehammer, hvor flere sentrale deler av INI er lokalisert, inkludert FK KKIS.

GRADER OG DISTINKSJONER

Hæren

	GENERAL <i>General</i>
	GENERALLØYTNANT <i>Lieutenant General</i>
	GENERALMAJOR <i>Major General</i>
	BRIGADER <i>Brigadier</i>
	OBERST <i>Colonel</i>
	OBERSTLØYTNANT <i>Lieutenant Colonel</i>
	MAJOR <i>Major</i>
	KAPTEIN, RITTMESTER <i>Captain</i>
	LØYTNANT <i>Lieutenant</i>
	FENRIK <i>Second Lieutenant</i>
	SERSJANT <i>Sergeant</i>

Sjøforsvaret

	ADMIRAL <i>Admiral</i>
	WISEADMIRAL <i>Vice Admiral</i>
	KONTREADMIRAL <i>Rear Admiral</i>
	FLAGGKOMMANDØR <i>Commodore</i>
	KOMMANDØR <i>Captain (Navy)</i>
	KOMMANDØRKAPTEIN <i>Commander Senior Grade</i>
	ORLOGSKAPTEIN <i>Commander</i>
	KAPTEINLØYTNANT <i>Lieutenant Commander</i>
	LØYTNANT <i>Lieutenant</i>
	FENRIK <i>Sub Lieutenant</i>
	KVARTERMESTER <i>Petty Officer</i>

Luftforsvaret

	GENERAL <i>General</i>
	GENERALLØYTNANT <i>Lieutenant General</i>
	GENERALMAJOR <i>Major General</i>
	BRIGADER <i>Brigadier</i>
	OBERST <i>Colonel</i>
	OBERSTLØYTNANT <i>Lieutenant Colonel</i>
	MAJOR <i>Major</i>
	KAPTEIN <i>Captain</i>
	LØYTNANT <i>Lieutenant</i>
	FENRIK <i>Second Lieutenant</i>
	SERSJANT <i>Sergeant</i>



DEN ØVERSTE LEDELSEN AV FORSVARET



Ledelsen i FORSVARSDEPARTEMENTET



Politisk rådgiver
Kathrine Raadim



Forsvarsminister
Espen Barth-Eide



Statssekretær
Roger Ingebrigtsen



Ass. dep. råd
Morten Tiller



Departementsråd
Erik Lund-Isaksen



Forsvarssjef
Harald Sunde



Brigader (fung. sjef)
Jens Thorleif Thorsen

Avdeling for personell og fellestjenester



Ekspedisjonssjef
Svein Efstestad

Avdeling for sikkerhetspolitikk



Ekspedisjonssjef
Fridthjof Søgaard

Avdeling for økonomi og styring



Fung. Ekspedisjonssjef
Rolf Kjos

Avdeling for forsvarspolitikk og langtidsplanlegging



Kommunikasjonssjef
Elisabeth Kjær

Kommunikasjonsenheten

Forsvarssjefen er dobbelthattet, som både regjeringens øverste militære rådgiver og etatsjef for Forsvaret



Viseadmiral
Haakon Bruun-Hanssen

Forsvarets operative hovedkvarter



Generalmajor
Per Sverre Opedal

Hæren



Kontreadmiral
Bernt Grimstvedt

Sjøforsvaret



Generalmajor
Finn Kristian Hannestad

Luftforsvaret



Generalmajor
Kristin Lund

Heimevernet



Forsvarssjef
Harald Sunde



Ledelsen i FORSVARET



St.f.FSj / Sjef FST
Viseadmiral
Jan Erik Finseth



FORSVARSSTABEN



Direktør
Tom Simonsen
Personellavdelingen



Generalmajor
Erik Gustavson
Operasjonsavdelingen



Generalmajor
Espen Amundsen
Økonomi- og
styringsavdelingen



Brigader
Stener Olstad
Organisasjonsavdelingen



Generalløytnant
Kjell Grandhagen
E-tjenesten



Direktør
Petter Jansen
Forsvarets logistikkorganisasjon



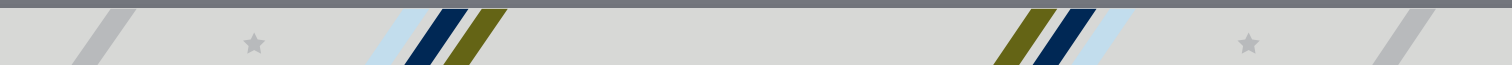
Generalmajor
Roar Sundseth
Forsvarets informasjons-
infrastruktur (INI)



Generalmajor
John Maxfield Steineger
Forsvarets sanitet



Kontreadmiral
Louise Dedichen
Forsvarets høyskole







Hærens hovedoppgave er å styrkeprodusere avdelinger og personell for bruk både nasjonalt og i utlandet i fred, krise og krig. I tillegg gjennomfører Hæren daglige operasjoner i Norge, i første rekke vakt for Kongehuset og grensevakt. Hærens bidrag til operasjoner i utlandet omfatter hele spennet fra regulære stridsoppdrag til vakt og sikring, overvåking, opplæring, mentorering og andre støttefunksjoner. Generalinspektøren for Hæren (GIH), støttet av Hærstaben (HST), er ansvarlig styrkeprodusent og holder til på Bardufoss i Troms.

Operative kapasiteter

- ▶ En selvstendig mekanisert brigade (Brigade Nord) med brigadededelse og stab, to mekaniserte kampbataljoner (Panserbataljonen og Telemark bataljon), en lett pansret kampbataljon (2. bataljon), en artilleribataljon, en ingeniørbataljon, en etterrettingsbataljon, en sambandsbataljon, en combat service and supportbataljon, en sanitetsbataljon og ett militærpolitikompani
- ▶ Hans Majestet Kongens Garde
- ▶ Grensevakten
- ▶ Forsvarets spesialkommando / Hærens jegerkommando

Materiell

- ▶ Stridsvogner Leopard 2 A4NO (120 mm kanon)
- ▶ Stormpanservogner CV 9030N
- ▶ Pansrede beltekjøretøy M-113 i diverse utgaver
- ▶ Pansrede hjulkjøretøy SISU/PASI i diverse utgaver
- ▶ Artilleriskyts M 109 A3GNM
- ▶ Panservåpen Javelin
- ▶ Bombekastere 81 mm
- ▶ Pansrede ingeniørvogner av ulike kategorier
- ▶ Pansrede hjulkjøretøy IVECO og Dingo 2
- ▶ Upansrede og delvis pansrede varianter av Scania lastevogner og Mercedes feltvogner
- ▶ Diverse mindre kjøretøy som snøscootere og motorsykler
- ▶ Personlig våpen, blant annet HK 416 og HK MP7

Skoler og kompetansesenter

- ▶ Hærens våpenskole, Østerdalen garnison (Terningmoen og Rena)
- ▶ Krigsskolen, Linderud leir i Oslo
- ▶ Hærens befalsskole, Rena leir
- ▶ Hærens taktiske treningssenter, Rena leir
- ▶ Forsvarets kompetansesenter for logistikk og operativ støtte, Sessvollmoen
- ▶ Forsvarets vinterskole, Terningmoen



Grensevakt langs den norsk-russiske grensen



Militærpoliti



Leopard brolegger



Internasjonale operasjoner



Javelin panservåpen



Forsvarets spesialkommando



Stormpanservogn



Sjøforsvarets hovedoppgave er å styrkeprodusere og stille maritime kapasiteter til beredskap og innsats i fred, krise og krig – nasjonalt og internasjonalt. Sjøforsvarets kapasiteter skal hevde suverenitet og suverene rettigheter, utøve myndighet og støtte opp om norske interesser. Generalinspektøren for Sjøforsvaret (GIS), støttet av Sjøforsvarsstaben (SST), er ansvarlig styrkeprodusent. GIS holder til på Haakonvern orlogsstasjon ved Bergen. Sjøforsvarets operative kapasiteter er delt i Kysteskadren (KE), Marinejegerkommandoen (MJK) og Kystvakten (KV). I tillegg består Sjøforsvaret av Sjøforsvarets skoler og baser.

Sjef KE og MJK med staber er lokalisert i Bergen. Med virkning fra årsskiftet 2011/2012 er sjef KV med stab flyttet og samlokalisert med en samlet operativ kystvaktledelse til Sjøforsvarets kystvaktstasjon Sortland (SKYS). KE og KV disponerer moderne fartøy spesialbygget for sine formål. KV støttes i dag av Lynx-helikoptre fra Luftforsvaret og sivile innleide fly og helikopter ved spesielle behov. Forsvaret har startet innfasingen av nye NH-90 helikoptre for bruk både på de helikopterbærende kystvaktfartøyene og på fregattene.

Operative kapasiteter

Kysteskadren og Marinejegerkommandoen:

- ▶ Ledelseelementet CNorTG – taktisk stab for ledelse av maritime operasjoner i og utenfor Norge
- ▶ Fregattvåpenet
- ▶ Ubåtvåpenet
- ▶ MTB-våpenet
- ▶ Minevåpenet
- ▶ Logistikkvåpenet (logistikk på kjøll)
- ▶ Marinens jegervåpen (Kystjegerkommandoen, Minedykkerkommandoen og Taktisk båtskvadron)
- ▶ Marinejegerkommandoen

Kystvakten:

- ▶ Ytre kystvakt
- ▶ Indre kystvakt

Materiell

- ▶ 5 Fridtjof Nansen-klasse fregatter (under innfasing)
- ▶ 6 Ula-klasse undervannsbåter
- ▶ 6 Skjold-klasse fartøyer (under mottak og innfasing)
- ▶ 3 Oksøy-klasse minejaktfartøyer
- ▶ 3 Alta-klasse minesveipere
- ▶ 1 Svalbard-klasse, isforsterket, helikopterbærende (ytre KV)
- ▶ 3 Nordkapp-klasse, helikopterbærende (ytre KV)
- ▶ 3 Barentshav-klasse (ytre KV)
- ▶ KV Harstad (ytre KV)
- ▶ KV Ålesund (ytre KV)
- ▶ 5 Nornen-klasse (indre KV)
- ▶ 2 logistikk- og støttefartøyer
- ▶ Kongeskipet Norge
- ▶ Et mindre antall støttefartøyer og små, hurtiggående fartøyer i Taktisk båtskvadron (Stridsbåt 90N)

Skoler og kompetansesenter

- ▶ Sjef Sjøforsvarets skoler med stab, Haakonvern, Bergen
- ▶ KNM Tordenskjold – utdannings- og kompetansesenter for maritim krigføring, Haakonvern, Bergen
- ▶ Sjøkrigsskolen, Laksevåg, Bergen
- ▶ Befalsskolen for Sjøforsvaret, Laksevåg, Bergen
- ▶ Rekruttskole, KNM Harald Haarfagre, Madla, Stavanger



Vernepliktige fra kongeskipet Norge



Skyting med Mistral



Fregatt Fridtjof Nansen-klasse



Ubåt Ula-klasse



Skjold-klasse



KV Bergen



Sjøbjørn



Minedykker



Luftforsvarets hovedoppgave er å styrkeprodusere luftmilitære kapasiteter, stille disse til operasjoner i fred, krise og krig, i og utenfor Norge, og å stille styrker på kontinuerlig beredskap for luftovervåking, myndighetsutøvelse og suverenitetshevdelse. Luftforsvaret har også ansvar for driften av redningshelikoptrene. Generalinspektøren for Luftforsvaret (GIL), støttet av Luftforsvarsstaben (LST), er ansvarlig styrkeprodusent. Begge er lokalisert på Rygge.

Operative kapasiteter

- ▶ 57 F-16 kampfly
- ▶ 12 Sea King redningshelikoptre
- ▶ 2 P-3N og 4 P-3C Orion maritime patruljefly
- ▶ 4 C-130J Hercules taktiske transportfly
- ▶ 5 Lynx kystvakthelikoptre
- ▶ 18 Bell 412 SP taktiske transporthelikoptre
- ▶ 3 DA-20 Jet Falcon for elektronisk krigføring og VIP-transport
- ▶ 16 Saab Safari skolefly
- ▶ 1 NASAMS II luftvernavdeling
- ▶ 1 basesett med eksplosivrydding, utrykningsenheter, ABC, sanitet, vakt- og sikringsenheter, hund og samband
- ▶ 2 kontroll- og varslingsstasjoner for luftromsovervåking, kommando og kontroll
- ▶ NH-90 helikoptre for maritime operasjoner er under innføring

Styrkeproduserende enheter

- ▶ Hovedflystasjoner: Bodø og Ørland
- ▶ Flystasjoner: Andøya, Bardufoss, Gardermoen og Rygge
- ▶ Avdelinger: Banak og Sola
- ▶ Redningstjenesten flyr fra Banak, Bodø, Rygge, Sola, Ørland og Florø lufthavn
- ▶ Kontroll- og varslingsstasjoner: Sørreisa og Mågerø

Skoler og kompetansesenter

- ▶ Luftoperativt inspektorat, Rygge
- ▶ Luftforsvarets utdanningsinspektorat, Rygge
- ▶ Luftkrigsskolen, Trondheim
- ▶ Luftforsvarets flygeskole, Bardufoss
- ▶ Luftforsvarets skolesenter (befalsskole og teknisk skole), Kjevik
- ▶ Rekruttskole ved KNM Harald Haarfagre, Madla, Stavanger



P-3 Orion maritimt overvåkingsfly



C-130J Hercules transportfly



Hundefører, Luftforsvarets befalskole



P-3 Orion



Mission support



F-16 kampfly



Bell 412 SP helikopter



NH-90 enhetshelikopter



Heimevernets hovedoppgaver er å ivareta territorielt ansvar, beskytte viktig infrastruktur, støtte nasjonal krisehåndtering, forsterke militær tilstedeværelse i landet etter behov og støtte det sivile samfunnet. Generalinspektøren for Heimevernet (GIHV), støttet av Heimevernsstaben (HVST), er ansvarlig styrkeprodusent. GIHV og HVST holder til på Terningmoen i Elverum.

Operative kapasiteter

Ledelselementer:

- ▶ 11 territoriale distriktsstaber
- ▶ Sjøheimvernkommandoen, Haakonsværn

Styrker:

- ▶ 11 landheimverninsatsstyrker med evne til hurtig innsetting med kapasiteter innen objektsikring, overvåking og bekjemping
- ▶ 220 landheimvernsområder med kapasiteter i hovedsak innenfor samme områder som innsatsstyrkene. Områdene har lengre reaksjonstid, men større utholdenhet enn innsatsstyrkene
- ▶ 2 sjøheimverngrupper
- ▶ 4 sjøheimverninsatsstyrker med kapasiteter for hurtig innsetting med kapasiteter innen maritim overvåking og kontroll
- ▶ 17 sjøheimvernsområder med kapasiteter innen maritim overvåking. Områdene har lengre reaksjonstid, men større utholdenhet enn innsatsstyrkene
- ▶ 7 luftheimvernsområder med kapasiteter for baseforsvar av flystasjoner og andre luftforsvarsinstallasjoner er integrert i 7 av landheimverninsatsstyrkene

Materiell

- ▶ Forskjellige varianter av Scania lastevogner og Mercedes feltvogner
- ▶ Diverse mindre kjøretøy som snøscootere og motorsykler
- ▶ 2 Reine-klasse fartøy
- ▶ 6 mindre flerbruksfartøy
- ▶ Avdelingsvåpen som 12,7 mm mitraljøse og materiellødeleggelsesrifler, og Carl Gustav rekylfri kanon
- ▶ Personlig våpen blant annet HK416, HK417 og AG-3

Skole og kompetansesenter

- ▶ Heimevernets skole- og kompetansesenter (HVSKS) på Dombås med underlagt befalsutdanning på Porsangmoen



Innsatsstyrker



Holder vakt utenfor Stortinget etter terrorangrepet 22.juli



MP- øvelse



Sjøheimetvernet



Vinterøvelse Cold Respons



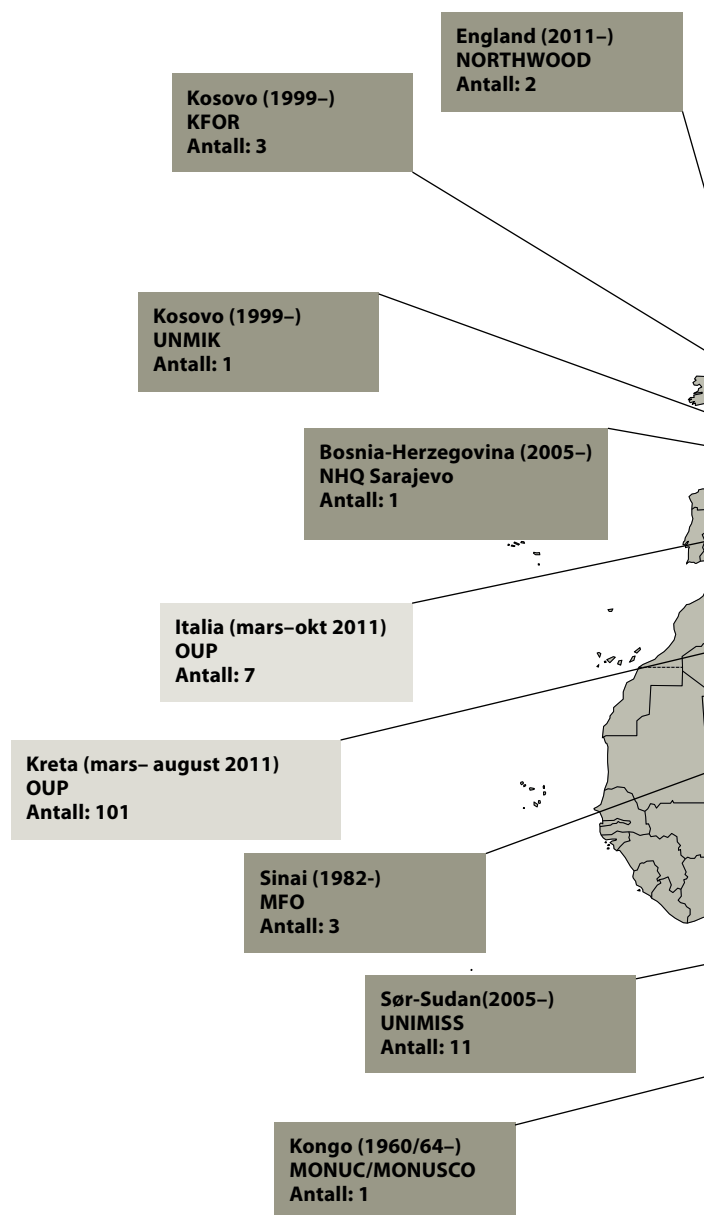


FAKTA

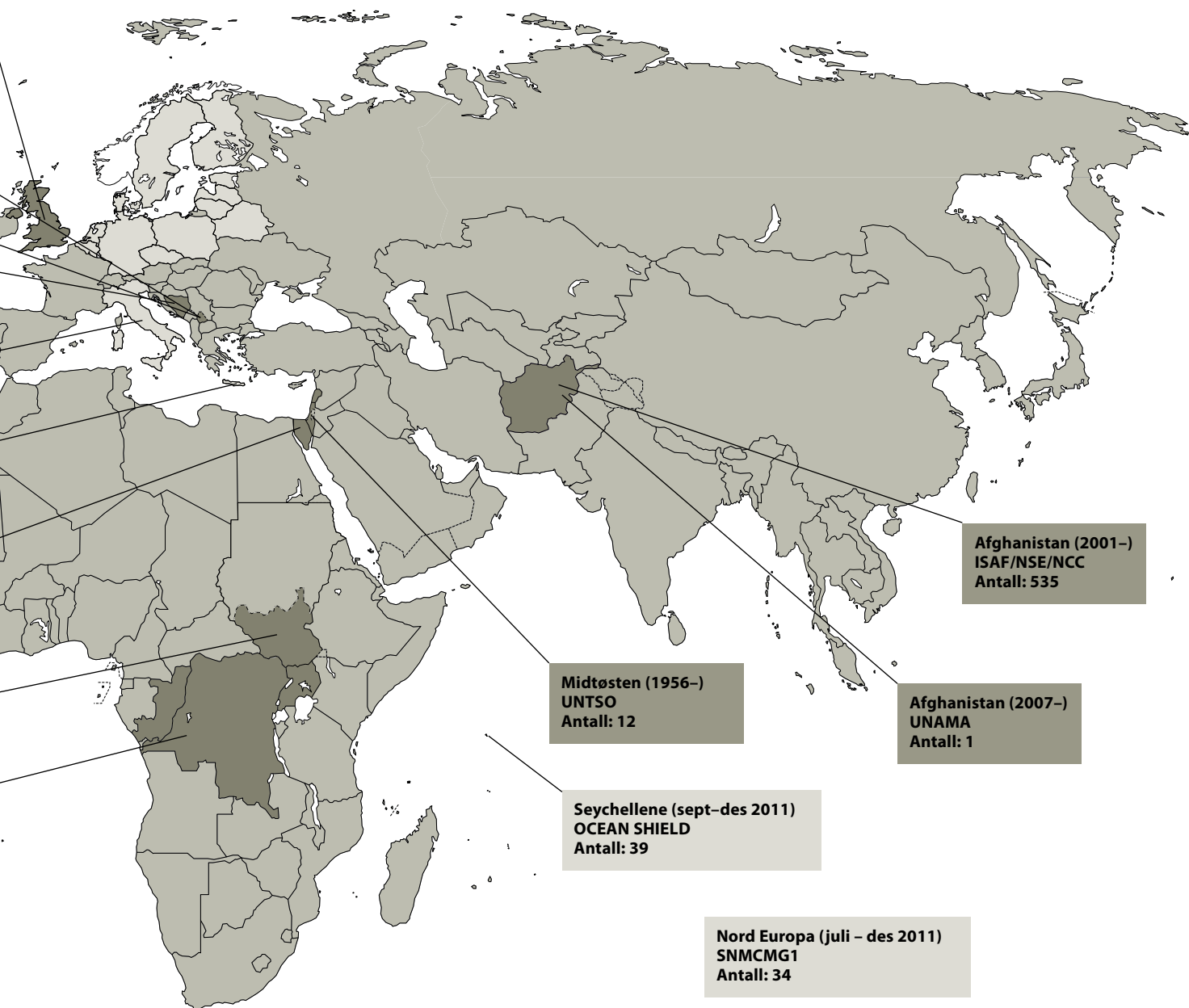


Internasjonale operasjoner

Forsvarets bidrag til internasjonale operasjoner i utlandet besto i 2011 gjennomsnittlig av ca. 650 personer. I sammenheng med de allierte operasjonene i Libya i 2011 deltok Norge med luftstyrker. Det norske kampflybidraget ble avsluttet 1. august 2011. Norge bidro med andre kapasiteter i operasjonen fram til den ble avsluttet i oktober. Høsten 2011 bidro Norge til NATO-operasjonen Ocean Shield med et Orion-fly og stabsoffiserer til piratbekjempelse utenfor kysten av Øst Afrika. Norsk deltakelse i ISAF var hovedsatsingsområdet for Forsvaret i 2011 og vil også være det i 2012. I 2011 startet den afghanske regjeringen, i samarbeid med NATO, prosessen med å overføre ansvaret for sikkerheten av de første provinsene fra NATO til afghanske sikkerhetsstyrker. Hovedfokus for den norske innsatsen fremover vil i økende grad være på kompetanse- og kapasitetsbygging for å styrke de afghanske styresmaktene sin evne til selv å ta ansvar for sin egen sikkerhet. I tillegg til Afghanistan-engasjementet, stiller Norge med mindre personellbidrag i FN-ledede operasjoner i Afrika, Midtøsten, Afghanistan og Kosovo. Vi bidrar også i den multinasjonale operasjonen i Sinai (MFO). Som en del av Norges rutinemessige deltakelse i NATOs stående maritime styrker, deltar vi både med minerydderfartøy og kommandofartøy i 2012. Det er budsjettet med 1 234 millioner kroner til merutgifter i forbindelse med norske styrkebidrag til internasjonale operasjoner i 2012.



Norsk personell i internasjonale operasjoner pr 19. desember 2011



Forsvarsrelaterte organisasjoner

Dette er noen av de forsvarsrelaterte organisasjonene i Norge som arbeider med forsvarsspørsmål. Adressene finner du i adresselisten.

Folk og Forsvar ble stiftet av Stortinget i 1951 og har 71 landsomfattende organisasjoner som medlemmer. Målgruppen for Folk og Forsvar er hovedsakelig ungdom. Gjennom konferanser, kurs, seminarer, skolebesøk, foredrag, studiereiser og temadager søker organisasjonen å fremme kunnskap og skape interesse for norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk.. Organisasjonen utgir kontaktbladet "Folk og Forsvar", og produserer temahefter og bøker om aktuelle emner.

Den norske Atlanterhavskomiteé (DNAK) ble stiftet i 1955. Den arbeider med å informere om og øke forståelsen for norsk utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk, med særlig vekt på det euroatlantiske samarbeidet. DNAK gjennomfører møter, seminarer, regionale kurs i sikkerhetspolitikk, studieturer og enkelte større konferanser. DNAK utgir flere skriftlige publikasjoner i tillegg til internetsider med oppdatert informasjon om forsvars- og sikkerhetspolitikk.

Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner (NVIO) ble stiftet i 1960 med navnet Norske militære FN-observatørers landsforbund, senere FN-veteranenes landsforbund (FNVLF). Organisasjonen skiftet i 2009 navn til Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner (NVIO). NVIO er en interesseorganisasjon for personell fra utenlandsoperasjoner og deres pårørende. Gjennom blant annet kamerat- og pårørendestøttarbeid, likemannsarbeid, gjensyns- og veterantreff arbeider NVIO for og med veteraner. NVIO har ca. 7 300 medlemmer fordelt på 55 lokalforeninger over hele landet og gir ut bladet "Sjekkposten".

Veteranforbundet for skadde i internasjonale operasjoner (SIOPS) er en interesseorganisasjon for personell som har tjenestegjort i utenlandsoperasjoner. Organisasjonen arbeider for å bedre skadde veteraners økonomiske, helsemessige og sosiale vilkår, samt bidra til å øke kunnskapen om skadde veteraner i samfunnet. Videre arbeider SIOPS for skadde veteraners status i samfunnet. SIOPS har ca. 190 medlemmer og ble formelt etablert i 2006.

Norske Reserveoffiserers Forbund (NROF) ble stiftet i 1896. Forbundet henvender seg særlig til reservebefal og stadig tjenestegjørende befal og arbeider for å styrke Forsvaret og fremme forsvarsviljen i samfunnet. NROF arbeider for å styrke reservebefalets stilling i samfunnet, verne reservebefalets interesser under tjeneste, utvikle reservebefalets kompetanse og fremme internasjonalt samarbeid mellom reservebefal. Videre arbeider forbundet for å gjøre reservebefalet mer anvendbart og tilgjengelig for totalforsvaret. Forbundet utgir bladet "Pro Patria". NROF har ca. 7 000 medlemmer fordelt på 58 lokalforeninger.

Oslo Militære Samfund (OMS) ble stiftet under navnet Christiania Militære Samfund 1. mars 1825. Samfundets formål er å utdype interessen for kunnskap om totalforsvaret og de militære vitenskaper gjennom foredrag, diskusjoner og utgivelse av Norsk Militært Tidsskrift, samt fremme kameratskap mellom offiserer fra alle forsvarsgrener gjennom selskapelig samvær. Det finnes for øvrig også militære samfunn i bl.a. Bergen og Kristiansand med regelmessige aktiviteter.

Norges Forsvarsforening (NFF) ble stiftet i 1886 og arbeider under mottoet "forsvarssak er fredssak". Ved sin informasjonsvirksomhet søker foreningen å spre opplysning om vesentlige sider ved forsvars- og sikkerhetspolitikken og å skape forståelse og støtte for landets totale forsvar. Virksomheten har form av henvendelser til de politiske myndigheter, informasjon gjennom media, møter, foredrag, kurs, seminarer, etc. Foreningen utgir tidsskriftet Norges Forsvar og medlemsbladet "Forsvarsvennen". I tillegg utgir NFF en rekke brosjyrer og publikasjoner. Norges Forsvarsforening har ca. 6000 medlemmer fordelt på 72 lokalforeninger.

Det frivillige Skyttervesen (DFS) ble opprettet i 1893 og har som mål å fremme praktisk skytteferdighet innen det norske folk og derved dyktiggjøre det for landets forsvar. Skytterlagene har et nært samarbeid med de ulike forsvarsavdelinger, spesielt Heimevernet. Skytterlagene tilbyr sine skytebaner til instruksjon for Forsvarets personell. DFS består av ca. 860 skytterlag med ca. 145 000 medlemmer.

Adresser

Norges Lotteforbund (NLF) ble stiftet i 1928 og er en politisk uavhengig organisasjon basert på frivillig innsats. Under mottoet "For hjem og fedreland" arbeider NLF for å styrke nasjonens forsvarsvilje og å kvalifisere kvinner til deltakelse i totalforsvaret så vel i freds- som i krigstid. Etter å ha gjennomgått grunnopplæring, kan enhver norsk kvinne over 16 år som samtykker i nevnte formål, bli medlem og lotte.

Kvinnens Frivillige Beredskap (KFB) ble stiftet 9. april 1951 og er et samarbeidsorgan for ni organisasjoner. KFBs formål er å spre opplysning om Norges totalforsvar, arbeide for å styrke det sivile samfunns muligheter til å møte krisesituasjoner i krig og fred og å søke å høyne og samordne medlemsorganisasjonenes innsats i beredskapssammenheng.

Forsvarets Seniorforbund (Tidligere Forsvarets Pensjonistforbund) ble stiftet i 1983 og er en landsomfattende sammenslutning av 46 pensjonistforeninger med ca. 10 000 medlemmer. Forbundets formål er å ivareta og fremme medlemmenes økonomiske, sosiale og velferdsmessige interesser, støtte arbeidet med forsvarstanken og derved styrke Forsvarets stilling i samfunnet.

FORSVARSDEPARTEMENTET
Glacisgata 1, Postboks 8126 Dep, 0032 Oslo
Tlf: 23 09 80 00 • Faks: 23 09 60 75
E-post: postmottak@fd.dep.no
Internett: www.forsvarsdepartementet.no

FORSVARSSTABEN
Myntgt 1, Oslo
Post: Postmottak, 2617 Lillehammer
Tlf: 03003 • Faks: 23 09 66 88/66 91
E-post: forsvaret@mil.no
Internett: www.forsvaret.no

FORSVARETS LOGISTIKKORGANISASJON
Grev Wedels plass nr. 9, Oslo
Post: Postmottak, 2617 Lillehammer
Tlf: 03003 • Faks: 23 09 66 34
E-post: forsvaret@mil.no
Internett: www.forsvaret.no

FORSVARETS FORSKNINGSINSTITUTT
Postboks 25, 2027 Kjeller
Tlf: 63 80 70 00 • Faks: 63 80 71 15
E-post: ffi@ffi.no
Internett: www.ffi.no

NASJONAL SIKKERHETSMYNDIGHET
Postboks 14, 1352 Kolsås
Tlf: 67 86 40 00 • Faks: 67 86 40 09
E-post: post@nsm.stat.no
Internett: www.nsm.stat.no

FORSVARETS OPERATIVE HOVEDKVARTER
Postboks 33, 8058 Tverlandet
Tlf: 03003
E-post: foh.kontakt@mil.no
Internett: www.forsvaret.no

OMBUDSMANNEN FOR FORSVARET
Karl Johans gt. 25, 0159 Oslo
Tlf: 23 35 64 70 • Faks: 22 41 00 08
E-post: off@off.mil.no

JOINT WARFARE CENTER
Office of Public Information
Postboks 8080, 4068 Stavanger
Tlf: 51 34 20 00 • Faks: 51 34 21 49
E-post: pio@jwc.nato.int
Internett: www.jwc.nato.int

DEN NORSKE ATLANTERHAVSKOMITÉ
Fridtjof Nansens plass 8, 0160 Oslo
Tlf: 22 40 36 00 • Faks: 22 40 36 10
E-post: post@atlanterhavskomiteen.no
Internett: www.atlanterhavskomiteen.no

FORSVARETS SENIORFORBUND
Rådhusgt 2, Akershus festning
Oslo Mil Akershus, 0015 Oslo
Tlf: 23 09 32 33
E-post: post@fpforb.no

DIREKTORATET FOR SAMFUNNSSIKKERHET
OG BEREDSKAP
PB 2014, 3103 Tønsberg
Tlf: 33 41 25 00 • Faks: 33 31 06 60
E-post: postmottak@dsb.no
Internett: www.dsb.no

DET FRIVILLIGE SKYTTERVESEN
Lørenvangen 19, PB 298 Økern, 0511 Oslo
Tlf: 23 17 21 00 • Faks: 23 17 21 01
E-post: firmapost@dfs.no
Internett: www.dfs.no

NORGES LOTTEFORBUND
Postboks 908 Sentrum, 0104 Oslo
Tlf: 22 47 82 52/54 • Faks: 22 33 27 23
E-post: nlf@lottene.no
Internett: www.lottene.no

KVINNERS FRIVILLIGE BEREDSKAP
Postboks 796 Sentrum, 0106 Oslo
Tlf: 22 42 49 12 • Faks: 22 42 85 52
E-post: kfb@kfb.no
Internett: www.kfb.no

VERNEPLIKTSRÅDET/TILLITSMANNSORDNINGEN
I FORSVARET
Rådhusgata 2,
Oslo/mil Akershus, 0015 Oslo
Tlf: 23 09 72 41
Faks: 23 09 72 09

FORSVARSBYGG
Postboks 405 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf: 81 57 04 00 • Faks: 23 09 78 03
E-post: post@forsvarsbygg.no
Internett: www.forsvarsbygg.no

NORGES VETERANFORBUND FOR INTERNASJONALE
OPERASJONER (NVIO)
Bygning 22, Akershus festning
PB 1635, Vika, 0119 Oslo
Tlf: 23 09 35 49 • Faks: 23 09 37 77
post@nvio.no
Internett: www.nvio.no

NORGES FORSVARSFORENING
Sporveisgaten 29
Postboks 5235 Majorstuen, 0303 Oslo
Tlf: 23 19 62 60 • Faks: 23 19 62 70
E-post: foreningspost@forsvarsforening.no
Internett: www.forsvarsforening.no

FOLK OG FORSVAR
Arbeidersamfunnets plass 1, C, 0181 Oslo
Tlf: 22 98 83 60 • Faks: 22 98 83 61
E-post: folkogforsvar@online.no
Internett: www.folkogforsvar.no

NORSKE RESERVEOFFISERERS FORBUND
Postboks 908 Sentrum, 0104 Oslo
Tlf: 22 47 82 59 • Faks: 22 33 27 23
E-post: post@nrof.no
Internett: www.nrof.no

OSLO MILITÆRE SAMFUND
Myntgaten 3, 0151 Oslo
Tlf: 22 42 12 12 /22 42 03 80
E-post: formann@oslomilsamfund.no
Internett: www.oslomilsamfund.no

VETERANFORBUNDET SIOPS
Postboks 749 Sentrum, 0106 OSLO
Tlf: 47 67 23 97
E-post: post@siops.no
Internett: www.siops.no

FORSVARETS MEDIESENTER
Grev Wedels plass 7, Oslo
Post: Postmottak, 2617 Lillehammer
Tlf: 03003 • Digitalt fotoarkiv: 23 09 34 66
E-post: fms@frm.mil.no
Internett: www.forsvaret.no

FORSVARETS FORUM
Tlf: 23 09 20 30 • Faks: 23 09 20 31
Avdelingskontor, Bardufoss: 77 89 60 30
E-post: desken@fofo.no
Internett: www.fofo.no

Kommunikasjon i Forsvaret

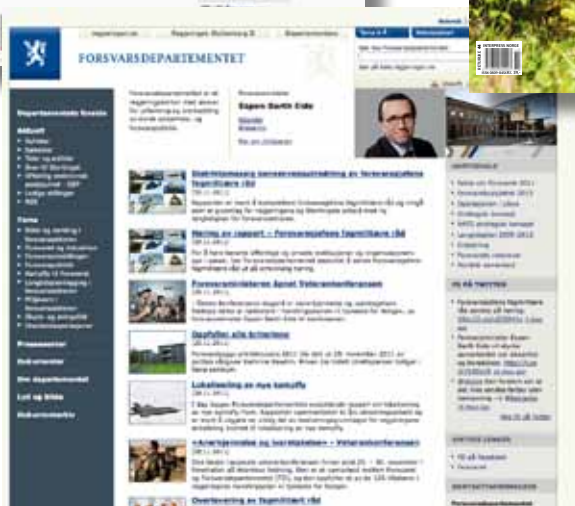
Kommunikasjonsenheten i Forsvarsdepartementet er organisert som eget stabselement under departementsråden. Enheten har ansvaret for kommunikasjon i FD og faglig styring og koordinering av kommunikasjonsarbeidet i Forsvaret, inkludert Forsvarets mediesenter og bladet F.

Forsvarets mediesenter (FMS) er en sentral avdeling for Forsvarets informasjonstjeneste. Mediesenteret representerer en målrettet satsing innen informasjon og kommunikasjon i Forsvaret. Avdelingen består av spesialister innen fagområdene journalistikk, multimedia, grafisk design og webdesign, film, foto, medieovervåking og -analyser, markedsføring og rekruttering. Forsvarets mediesenter er også ansvarlig for Forsvarets mediearkiv og Forsvarets visuelle profil.

Nettsidene til Forsvarsdepartementet (www.forsvarsdepartementet.no) og Forsvaret (www.forsvaret.no) formidler informasjon om Forsvarets virksomhet.

F (Forsvarets forum) utgis på oppdrag fra Forsvarsstaben. Bladet er magasinet for og om Forsvaret. F kommer med ti utgaver i året og har et opplag på ca. 85 000. Det sendes til reservebefal, alt personell i Forsvaret, til organisasjoner, til deler av skoleverket, bibliotekene, arbeidskontorer, yrkesveiledere, medier og politiske organer. Bladet har en fri og uavhengig stilling.

HV-bladet utgis av Heimevernsstaben. Bladet trykkes i 55 000 eksemplarer og distribueres til tjenestegjørende personell i Heimevernet. Redaksjonen består av både fast tilsatte og vernepliktige.



Forkortelser

A

ABM	= Anti-ballistic missile
ACO	= Allied Command Operations
ACT	= Allied Command Transformation
AMRAAM	= Advanced Medium Range Air-to-Air Missile (avansert luft-til-luft-missil med middels rekkevidde)
ARBC	= Atom, radiologisk, biologisk og kjemisk
ASBM	= Air-to-surface-ballistic missile
ASM	= Air-to-surface-missile
AWACS	= Airborne Warning and Control System

B

BFO	= Befalets Fellesorganisasjon
BS	= Befalsskole (GBU)

C

CAOC	= Combined Air Operation Centre
CBRN	= Kjemiske, biologiske og radiologiske (våpen)
CCIS	= Command, Control and Information System (KKIS)
CIMIC	= Civilian Military Cooperation (sivilt-militært samarbeid)
CJTF	= Combined Joint Task Force (Flernasjonalt innsatsstyrke satt sammen fra flere forsvarsgrener)
CNorTG	= Commander Norwegian Task Group
CP	= Check Point, kontrollpost

D

DNAK	= Den norske Atlanterhavskomité
DFS	= Det frivillige Skyttervesen
DSB	= Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

E

EBA	= Eiendom, bygg og anlegg
EK	= Elektronisk krigføring
EOD	= Explosive Ordnance Disposal
EPAF	= European Participating Air Force
ESDI	= European Security & Defence Initiative

F

F	= Se FOFO
FAA	= Forsvarets arkivadministrasjon
FB	= Forsvarsbygg
FD	= Forsvarsdepartementet
FFI	= Forsvarets forskningsinstitutt
FHS	= Forsvarets høyskole
FIF	= Felles integrert forvaltningssystem
FIS	= Forsvarets informasjonssystem
FISBASIS	= Felles informasjonssystem for Forsvaret
FK KKIS	= Forsvarets kompetansesenter for kommando-, kontroll- og informasjons-systemer
FKL	= Forsvarets kompetansesenter for logistikk og operativ støtte
FLA	= Forsvarets lønnsadministrasjon
FLO	= Forsvarets logistikkorganisasjon
FLO/IKT	= Forsvarets logistikkorganisasjon, divisjon for informasjons- og kommunikasjonstjenester
FLYSTN	= Flystasjon
FMGT	= Forsvarets militærgeografiske tjeneste
FMS	= Forsvarets mediesenter
FMU	= Forsvarsmuseet
FN	= De forente nasjoner
FOBID	= Forsvarets oversikt over bestemmelser, instruksjoner og direktiver
FOFO	= F = Forsvarets forum
FOH	= Forsvarets operative hovedkvarter
FOS	= Felles opptak og seleksjon
FOU	= Forskning og utvikling
FPF	= Forsvarets Pensjonistforbund
FRA	= Forsvarets regnskapsadministrasjon
FS	= Forsvarsstudie
FSAN	= Forsvarets sanitet
FSJ	= Forsvarssjefen
FSK/HJK	= Forsvarets spesialkommando / Hærens Jegerkommando
FST	= Forsvarsstaben
G	
GBU	= Grunnleggende befalsutdanning
GI	= Generalinspektør
GIH	= Generalinspektøren for Hæren
GIHV	= Generalinspektøren for Heimevernet
GIL	= Generalinspektøren for Luftforsvaret

GIS = Generalinspektøren for Sjøforsvaret
GOU = Grunnleggende officersutdanning
GSV = Garnisonen i Sør-Varanger

H

HJK = Hærens jegerkommando
HMKG = Hans Majestet Kongens Garde
HS = Horisontal samhandel
HV = Heimevernet
HVS = Hærens våpenskole
HVSKS = Heimevernets skole- og kompetansesenter

I

ICBM = Inter-continental Ballistic Missile
IFS = Institutt for forsvarsstudier
IKV = Indre Kystvakt
INI = Forsvarets informasjonsinfrastruktur
IRF = Immediate Reaction Forces
ISAF = International Security Assistance Force (i Afghanistan)
ISL = Integrrert strategisk ledelse
ISTAR = Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance (etterretning, overvåking, målvalg og oppklaring)
IT = Informasjonsteknologi

J

JWC = Joint Warfare Centre, Natos treningscenter i Stavanger

K

K&V = Kontroll & varsling
KFB = Kvinners Frivillige Beredskap
KFOR = Kosovo Force
KKIS = Kommando, kontroll og informasjonssystemer (CCIS)
KNM = Kongelige norske marine
KOL = Krigsskoleutdannede offiserers landsforening
KOP = Komplette organisasjonsplan
KS = Krigsskole
KV = Kystvakten

L

LOS = Luftovervåking og stridsledelse
LSTN = Luftforsvarsstasjon
LTF = Landsutvalget for tillitsvalgte i Forsvaret
LUHV = Luftheimevernet

M

MAP = 1) Military Assistance Programme, 2) Membership Action Plan
MEB = Marine Expeditionary Brigade
MFO = Multinational Force and Observers
MJK = Marinejegerkommandoen
MoU = Memorandum of Understanding
MP = Militærpoliti

N

NAC = North Atlantic Council (Det nordatlantiske råd)
NACC = North Atlantic Cooperation Council
NASAMS = Norwegian Advanced Surface-to-Air Missile System
NATO = North Atlantic Treaty Organisation (Den nordatlantiske traktats organisasjon)
NBF = Nettverksbasert forsvar
NCC = National Contingent Commander
NCF = NATO Composite Force
NCRS = NATO Crises Response System
NFF = Norges Forsvarsforening
NGO = Non-Governmental Organisations
NLF = Norges Lotteforbund
NOA = Norwegian Army
NOBLE = Norwegian Battle Lab and Experimentation
NODEFIC = Norwegian Defence International Centre
NOF = Norges Officersforbund
NOU = Norges offentlige utredninger
NPT = Non-Proliferation Treaty
NRF = Nato Response Force (Natos reaksjonsstyrke)
NROF = Norske Reserveoffiserers Forbund
NSM = 1) Nasjonal sikkerhetsmyndighet (tidligere sikkerhetstjenesten)
2) Nye sjømålsmissiler (Naval Strike Missile)
NUPI = Norsk Utenrikspolitisk Institutt
NVIO = Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner

O

- OEF = Operation Enduring Freedom
 OMS = Oslo Militære Samfund
 OP = Observation Point, observasjonspost
 OSSE = Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa

P

- PfP = Partnership for Peace (Partnerskap for fred)
 PRIO = Peace Research Institute, Oslo (Fredsforskningsinstituttet)
 PRT = Provincial Reconstruction Team (Internasjonale avdelinger under ISAF i Afghanistan)

Q

- QRF = Quick Reaction Force

R

- RC = Regional Command (Regional kommando)
 RO = Forsvarets ressursorganisasjon
 RRF = Rapid Reaction Force
 RoE = Rules of Engagement
 RSF = Regional støttefunksjon

S

- SALT = Strategic Arms Limitation Talks
 SAR = Search and rescue
 SFOR = Stabilisation Force
 SHAPE = Supreme Headquarters Allied Powers Europe (hovedkvarteret for de allierte stridskreftene i Europa)
 SHIRBRIG = UN Stand-by Forces High Readiness Brigade (beredskapsstyrke for FN)
 SHV = Sjøheimevernet
 SIBO = Strid i bebygd område
 SIOPS = Veteranforbundet for skadde i internasjonale operasjoner
 SOF = Special Operations Forces
 SOP = Standard Operating Procedure
 St.prp = Stortingsproposisjon

T

- Tmbn = Telemark bataljon
 TMO = Tillitsmannsordningen i Forsvaret

U

- UAV = Unmanned Aerial Vehicle, ubemannet luftfarkost / drone
 UNIFIL = United Nations Interim Forces in Lebanon
 UNPREDEP = United Nations Preventive Deployment Force (Makedonia)
 UNTSO = United Nations Truce Supervision Organization (FNs organisasjon for våpenstillstandsovervåking i Midtøsten)
 USMC = US Marine Corps (Det amerikanske marinekorpset)
 UVB = Undervannsbåt

V

- VAB = Vernepliktig akademisk befal
 VEU = Den vest-europeiske union
 VOU = Videregående offisersutdanning
 VPR = Vernepliktsrådet
 VPV = Vernepliktsverket



Foto: Adrian Lombardo







Utgitt av:
Forsvarsdepartementet
2012

Publikasjonskode: S-1014
ISBN 978-82-7924-075-4
Layout: Magnolia design as
Alle bilder: Forsvarets mediesenter
Trykk: Aktietrykkeriet
Opplag: 82 000